

Statistik

2011:07

Statligt stöd till näringslivet 2010

State Aid to the Swedish Industry 2010

Dnr 2011/107
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Studentplan 3, 831 40 Östersund
Telefon 010 447 44 00
Telefax 010 447 44 01
E-post info@tillvaxtanalys.se
www.tillvaxtanalys.se

För ytterligare information kontakta Edgar Iglesias eller Björn Falkenhall
Telefon 010-447 44 34, 010 447 44 33
E-post edgar.iglesias@tillvaxtanalys.se bjorn.falkenhall@tillvaxtanalys.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	6
1 Inledning.....	7
1.1 Ekonomiska motiv för och undantag från det allmänna förbudet mot statligt stöd	7
1.2 Stödinstrument: kategorier och form av stöd	8
1.3 Rapportering om Finanskrisåtgärder under 2011	9
1.3.1 Finanskrisen och nya riktlinjer.....	9
2 Statligt stöd till näringslivet under 2010	11
2.1 Stödpolitiken i historiskt perspektiv.....	12
2.2 Det offentliga stödet till näringslivet 2010	12
2.2.1 Stöd till FoU	14
2.2.2 Stöd till småföretag	14
2.2.3 Regionalstöd.....	15
2.2.4 Arbetsmarknadsstöd	16
2.2.5 Exportstöd.....	17
2.2.6 Skatteutgifter vid användning av energi.....	17
2.2.7 Energistöd.....	18
2.2.8 Branschspecifikt stöd.....	19
2.2.9 Övrigt stöd	19
2.3 Typer av stödinstrument och stödändamål.....	21
3 Statligt stöd mot bakgrund av den fortsatta ekonomiska krisen	23
4 Fakta om statistiken	26
4.1 Bakgrund	26
4.2 Detta omfattar statistiken	26
4.3 Framställning av statistiken	27
4.4 Statistikens tillförlitlighet.....	28
4.5 Vägledning för rapportering till kommissionen om åtgärder med anledning av finanskrisen.....	29
Bilaga 1 Myndigheter och organisationer som administrerade stöd 2010	30

Sammanfattning

Den här rapporten handlar om statligt stöd till näringslivet år 2010. Syftet är att beskriva det statliga stödet under det gångna året samt visa en historisk utveckling av stödet i enlighet med EU-kommissionens redovisningskrav. Rapporten utgör också underlag för världshandelsorganisationen WTO:s rapport för 2010.

År 2010 uppgick summan av alla stöd till 56,6 miljarder kronor inklusive åtgärder mot finanskrisen, vilket motsvarar en minskning med 10 procent jämfört med föregående år. Om man bortser från det krisrelaterade stödet ökade det offentliga stödet med 0,6 procent i jämförelse med 2009 och uppgick till 27,9 miljarder kronor. Stödkategorier som ökade under 2010 var arbetsmarknadsstöd med 43,3 procent, energistöd med 10,1 procent samt skatteutgifter vid användning av energi med 3,8 procent. Noteras bör att nettokostnaden för stöd till små företag minskade kraftigt, trots att större finansiella resurser mobiliserades under året jämfört med 2009. Regionalt stöd (-13,6) samt FoU stöd (-4,2) i form av bidrag sjönk under 2010. De andra stödkategorierna inom övrigt stöd sjönk med 44 procent. Den överlägset största stödkategorin är skatteutgifter vid användning av energi.

I ett särskilt avsnitt beskrivs kortfattat den fortsatta ekonomiska krisen, de direkta effekterna för Sverige och EU:s ekonomier vad avser stödnivåer samt de stödinstrument som länderna i första hand har förlitat sig på för att möta effekterna av krisen under 2010. Det visade sig att Sveriges ekonomi återhämtade sig snabbt under 2010 jämfört med 2009 när tillväxten i BNP var negativ. Sveriges ekonomiska politik var också av stor betydelse för att motverka de negativa effekterna av den ekonomiska krisen.

Resultaten visar också att den svenska stödgivningen under 2010 och som tidigare meddelats (med undantag för krisåtgärder), följer EU:s råd ”att öka sina insatser för att minska den allmänna statliga stödnivån, genom att flytta tonvikten från *ad hoc* stöd eller stöd till individuella företag/sektorer till att satsa på branschövergripande mål av gemenskapsintresse, som t.ex. sysselsättning, regional utveckling, utbildning, forskning och miljö”.

EU kommissionen betonade att medlemsstaterna är skyldiga att anmäla alla åtgärder till kommissionen innan de genomförs. I förenklingen av reglerna för statligt stöd under handlingsplanen för statligt stöd från 2005 tas hänsyn till ett delat ansvar mellan kommissionen och medlemsstaterna. Det vill säga att det finns ett gruppundantag för stöd av mindre betydelse, som gör det möjligt att bevilja stöd utan förhandsanmälan till kommissionen. Det är stödkategorier som inte har några betydande konsekvenser för konkurrensen på EU-nivå, men de bidrar till uppnåendet av mål av gemensamt intresse. Detta gäller inte för stöd för särskilda ändamål som måste anmälas individuellt.

I år har Sverige rapporterat statligt stöd som beviljats till näringslivet till EU-kommissionen genom det nya verktyget SARI (State aid Reporting Interactive). SARI är en online databas vilken också förenklar systemet att samla in stöddata från medlemsländerna. Det nya systemet ersätter SANI (State Aid Notification Interactive). Syftet med det nya verktyget är att förenkla och underlätta stödrapportering till EU-kommissionen från medlemsstaterna.

Summary

This report is about state aid to businesses in industry and services in 2010. The aim is to describe the state aid over the past year and its historical development in accordance with the EU Commission's accounting requirements. The report was also the basis for the report from the World Trade Organization (WTO), which is carried out every two years and only deals with state aid to the industrial sector.

In 2010, all state aid payments, including the financial crisis measures, made up 56.6 billion SEK representing a decrease of 10 percent compared to last year. Leaving aside the crisis-related support, the state aid increased by 0.6 percent compared to 2009 from a value of 27.7 to 27.9 billion SEK. Categories which support increased in 2010 were the labor market aid with 43.3 percent, energy subsidies by 10.1 percent, and tax expenditures in the use of energy by 3.8 percent. It should be noted that the net cost of the assistance to small businesses fell sharply despite greater financial resources were mobilized during the year compared to 2009. Regional aid (-13.6) and R&D aid (-4.2), in the form of grants, decreased in 2010 compared to 2009. The other aid categories within the group miscellaneous fell by 44 percent. The greatest expenditure category is by far tax expenditures in the use of energy.

A special section describes briefly the continuing financial crisis and the direct effect on the Swedish and the EU27's level of state aid and the aid instruments that countries have primarily relied upon to respond to the crisis in 2010. It turned out that Sweden's economy was on a fast recovery process compared to 2009 in terms of GDP growth. Sweden's economic policy has also been of great importance to counter the negative effects of the continuing financial crisis.

The results also show that the Swedish aid policy implementation in 2010 (with the exception of emergency measures), and as previously reported, was in accordance to the EU Council recommendation, that is to say, "to increase their efforts to reduce the general level of State aid, shifting the emphasis of the *ad hoc* aid or aid to individual companies/sectors to focus on horizontal objectives of Community interest, such as employment, regional development, education, research and the environment".

The European Commission stressed that Member States are obliged to report all political measures to the Commission before being implemented. The simplification of the rules on state aid under State Aid Action Plan (SAAP) in 2005 takes account to shared responsibilities between the Commission and Member States. That is to say that there is a Block Exemption (*de minimis*-aid), which makes it possible to grant aid without prior notification to the Commission. The Block Exemption includes aid categories that do not have any significant impact on competition at EU level, but they contribute to the achievement of objectives of common interest. This does not apply to *ad hoc* aid which must be notified individually.

This year, Sweden has reported state aid granted to the industry to the European Commission through the new tool called SARI (State Aid Reporting Interactive). SARI is an online database, which also simplifies the system to collect supporting data from member countries. The new system replaces SANI (State Aid Notification Interactive). The aims of the new tool are to simplify and facilitate state aid reporting to the EU Commission from Member States.

1 Inledning

I föreliggande rapport redovisas omfattningen av det statliga stödet till näringslivet under 2010. Årsrapporten innehåller också en beskrivning av utvecklingen och strukturen för åren 2003 – 2010 i enlighet med EU-kommissionens redovisningskrav. Stödbranschgrupperingen grundar sig på stödändamålet och klassifikationen som finns i EU-kommissionens årliga *State Aid Notification Interactive* (SANI). Om en stödordning är uppdelad i olika delar med skilda primära syften, till exempel en stödordning för allmän ekonomisk utveckling med syften som sysselsättning, utbildning och forskning och utveckling, har syftet angivits för varje del. Sektorinformation fylls i av kommissionens avdelningar i enlighet med stödbeslutet¹.

Underlaget för statistiken utgörs av datainhämtning i enlighet med Tillväxtanalys föreskrift Tillväxtanalys FS 2006:1 och senare FS 2009:3. Alla myndigheter som lämnar stöd är skyldiga enligt Förordning (1988:764) om statligt stöd till näringslivet § 22–23 att lämna uppgifter till Tillväxtanalys och föreskriften anger närmare hur uppgiftslämningen ska ske. En gång om året skickar Tillväxtanalys med e-post en tom fil till aktuella myndigheter och organisationer. I kapitlet Fakta om statistiken redogörs närmare för de olika källorna/uppgiftslämnarna, vad statistiken omfattar och hur den framställs.

Undersökningen bakom redovisningen syftar primärt till att Regeringskansliet skall kunna uppfylla Sveriges åtaganden gentemot EU och Världshandelsorganisationen WTO, när det gäller rapportering av statliga stöd till företag. Vissa av stöden i rapporten faller dock utanför rapporteringen till EU och WTO, se vidare under Fakta om statistiken. I undersökningen ingår inte medel från EU:s strukturfonder eller de jordbrukspolitiska stöden, vilka rapporteras till Regeringskansliet på annat sätt.

Fram till år 2009 har Sverige levererat statligt stöd data till EU-Kommissionen genom SANI i form av ett formaterat kalkylblad. Från och med 2010 levereras data med en ny form genom *State Aid Reporting Interactive*, SARI. Det senaste verktyget infördes som en utveckling av det gamla systemet med tanke på att underlätta den årliga datainsamlingen². SARI är ett webbaserat verktyg med ett flöde av stöddata mellan medlemsländerna och EU-kommissionen. SARI omfattar rapporteringsskyldigheter som anges i bilaga III A i Kommissionens förordning (EG) 794/2004 och täcker alla sektorer utom jordbruk, fiske och vattenbruk.

1.1 Ekonomiska motiv för och undantag från det allmänna förbudet mot statligt stöd

Enligt EU-kommissionen och den Europeiska konkurrenspolitiken definieras statligt stöd enligt Artikel 87, paragraf 1 i EG-fördraget som: "Stöd som beviljas av en medlemsstat eller med statliga medel". Följande fyra kriterier måste vara uppfyllda för att det ska vara fråga om statligt stöd ur juridisk synvinkel:

- Fördel**, det gynnar ett företag.
- Selektivitet**, det riktar sig mot vissa företag eller viss produktion.
- Samhandelseffekt**, dvs. påverkan på handeln mellan medlemsstaterna.

¹ Se SANI allmänna regler.

² Se SARI, User Manual for Member States. Version of 13 May 2011.

-**Förvrängning** eller risk för snedvriden konkurrens. Undantag för de minimis stöd.³

Det finns dock undantag från huvudregeln och det allmänna förbudet mot statligt stöd, vilka anges i artikel 87, punkt 3 i EG-fördraget, som medger stöd under vissa förutsättningar. Dessa undantag omfattar regionala, horisontella och sektoriella stöd. Det finns även andra kategorier av statligt stöd som är förenliga med det allmänna förbudet. Dessa kategorier är stöd av social karaktär, stöd för att lindra de skador som orsakats av naturkatastrofer, för att främja projekt av europeiskt intresse samt för bevarande av kulturarvet.

Statligt stöd motiveras vanligen med att det är ett verktyg för att korrigera marknadsmisslyckanden av olika slag. Traditionellt brukar anges fyra typer av marknadsmisslyckanden som kan rättfärdiga offentlig intervention: Förekomsten av såväl positiva som negativa externa effekter, produktion av kollektiva nyttigheter, naturliga monopol och informationsasymmetrier. Sammanfattningsvis föreligger en situation av marknadsmisslyckande när marknaden inte leder till ett ekonomiskt effektivt resultat. Inom EU används även statligt stöd ofta som ett instrument för sektoriell strukturpolitik. Enligt EU:s konkurrenspolitik räcker det dock inte med att det statliga stödet inriktas på ett marknadsmisslyckande. Innan man använder statligt stöd bör det undersökas om andra mindre snedvridande åtgärder skulle kunna åtgärda marknadsmisslyckandet. I allmänhet är statligt stöd enbart det "näst bästa" alternativet för att uppnå en optimal fördelning av resurserna⁴.

1.2 Stödinstrument: kategorier och form av stöd

Allt stöd utgör en kostnad eller en inkomstförlust för de offentliga myndigheterna och en förmån för mottagarna. Det överförda stödinslaget uttryckt i nominella belopp, dvs. de slutliga ekonomiska fördelar som finns, beror dock till stor del på i vilken form stödet ges. Fyra kategorier har fastställts för stödinstrument. Varje kategori representeras av bokstaven A, B, C eller D och följs av antingen siffran 1 eller 2, som indikerar om det är stöd via budget eller skattelättnad, samt ett A om stödelementet, dvs. den faktiska kostnaden eller subventionsinslaget är känt.

Den första kategorin (A) omfattar stöd som överförs i sin helhet till mottagaren. Med andra ord är stödelementet lika med kapitalvärdet av stödet. Denna första kategori har delats in i två undergrupper beroende på om stödet beviljats via budgeten (A1) eller via skatte- och socialförsäkringssystemet (A2). Följande stödinstrument omfattas av kategori A1 och A2:

- Bidrag;
- Räntebidrag mottagen direkt av mottagaren;
- Skattelättnader och andra skatteåtgärder, där fördelarna inte är beroende av att ha en skatteskuld (dvs. om skattekrediten överskrider skatteplikten och det överskjutande beloppet återbetalas);
- Skattelättnader, undantag, och betygsätta lindrar då förmånen beroende av att ha en skatteskuld;
- Nedsättning av sociala avgifter;

³ *De minimis aid*, dvs. stöd av mindre betydelse anses inte påverka handeln eller konkurrensen. Se Regulation 1998/2006 (OJ L 379, 28.12.06, p.5).

⁴ Se *State Aid Action Plan (SAAP)*, COM(2005) 107 final. 7.6.2005.

- Medel som motsvarar bidrag, t.ex. försäljning eller uthyrning av offentlig mark eller egendom till priser under marknadsvärdet.

Grupp B1: Varje form av andelsägande (inklusive konvertering av skulder). Stödinstrument som omfattas av kategori B1 är tillskott av aktiekapital i någon form (inklusive konvertering av skulder). Hela B1A utgör stödelementet.

Den tredje kategorin (C) täcker transaktioner där stödet utgörs av den ränta som mottagaren sparar under den period som denne förfogar över kapitalet. Den finansiella transaktionen tar formen av ett *lån med subventionerad ränta* (C1) eller *uppskjuten skatt* (C2). Inslaget av stöd i denna kategori (C1A/C2A) är mycket lägre än transaktionernas kapitalvärde.

Grupp D1: Den sista kategorin omfattar *garantier*. Stödinslagen (D1A) är mycket lägre än de nominella beloppen, eftersom de motsvarar den förmån mottagaren får kostnadsfritt eller till en lägre ränta än marknadsräntan om en premie betalas för att täcka risken.

1.3 Rapportering om Finanskrisåtgärder under 2011⁵

1.3.1 Finanskrisen och nya riktlinjer

Under 2011 fortsätter vi även att behandla statligt stöd till följd av finanskrisen. Finanskrisen bröt ut i september 2008. Därefter svarade medlemsstaterna och EU-institutionerna med en rad olika politiska instrument. I första hand tillsköt medlemsstaterna kapital till bankerna och höjde inlåningsgarantin för att försäkra allmänhetens inlåning och förhindra kaos i banksystemet. Europeiska kommissionen ingrep för att säkerställa att de nationella åtgärderna inte var diskriminerande. Kommissionen utfärdade nya riktlinjer för statligt stöd till banker och engagerade sig genom att behandla anmälda åtgärder inom kort tid. Från utbrottet av krisen blev det uppenbart att befintliga regler för statligt stöd inte var lämpliga för att effektivt hantera de problem som uppstod. I december 2008 utvidgades de nya reglerna till att täcka även den reala ekonomin. Kommissionen fortsatte att anta följande nya riktlinjer:⁶

- Tillämpning av reglerna om statligt stöd på åtgärder till förmån för finansinstitut i samband med den globala finanskrisen.

- Kapitaltillskott för finansiella institutioner i den rådande finanskrisen, begränsning av stödet till minsta möjliga och värna otillbörlig snedvridning av konkurrensen.

- Behandling av nedskrivna tillgångar inom gemenskapens banksektor.

- Återgå till lönsamheten och bedömningen av omstruktureringsåtgärder i den finansiella sektorn i den nuvarande krisen enligt reglerna för statligt stöd (Kommunikation om omstrukturering för finansiella institutioner).

- En tillfällig ram för statliga stödåtgärder för att främja tillgången till finansiering i den aktuella finansiella och ekonomiska krisen.

⁵ De gäller vid 2010 stöd rapportering.

⁶ Se meddelanden från kommissionen (25.10.2008, C 270/8), (15.1.2009, C 10/2), (26.3.2009, C 72/1,4), 19.8.2009, C 195/9).

Uppdateringen av resultattavlan för statligt stöd 2011 kommer även den att behandla frågor om statligt stöd till följd av finanskrisen. Analysen kommer att bygga på uppgifter hämtade från medlemsstaternas årliga rapporter, vanligtvis i aggregerad form. Europeiska kommissionen har fram till den 1 oktober 2010 godkänt ett sammanlagt belopp på maximalt cirka 4588,9 miljarder euro i krisåtgärder (vilket anges i den uppdaterade resultattavlan hösten 2010)⁷. Detta belopp omfattar garantier, undsättnings- och omstruktureringspaket och andra åtgärder som medlemsstaterna har infört. Inslaget av statligt stöd i dessa åtgärder kan endast bedömas i efterhand beroende på hur åtgärderna faktiskt har genomförts. Det nominella beloppet (faktisk användning) av de finanskrisåtgärder som genomfördes under 2009 uppgår till 1 106,5 miljarder euro.

Som för alla andra åtgärder ska fullständiga rapporter om utgifter för finanskrisåtgärder som genomförts under rapporteringsåret 2010 tillhandahållas, i enlighet med artiklarna 5 och 6 och bilaga III A i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004. De uppskattningar som lämnats för tidigare år ska ersättas med definitiva uppgifter.

Det har framkommit att de tre olika begrepp som används för att förklara hur mycket stöd som har beviljats, och därefter använts och varit till nytta (uppskattat stödinslag) för finansinstituten, är tämligen komplexa. Kommissionen beslutade därför att i 2011 års uppdatering av krisstöd som beviljats finanssektorn endast offentliggöra den mängd som har godkänts, dvs. det sammanlagda beloppet för statliga stödåtgärder som införts av medlemsstaterna och godkänts av kommissionen, och det belopp som faktiskt har använts (dvs. den faktiska stödåtgärden som genomförts av medlemsstaterna). I motsats till vad som föreskrevs i anvisningarna för årlig rapportering inför uppdateringarna hösten 2009 och 2010 är det därför inte nödvändigt att rapportera stödinslaget brutto för finanskrisåtgärder inför uppdateringen hösten 2011.

För att på ett tillfredsställande sätt få fram vilka belopp som faktiskt har använts har kommissionen vidareutvecklat metoden avseende garantier och likviditetsåtgärder som inte är garantier. Vilka exakta uppgifter som måste rapporteras förklaras mer ingående i avsnitt 4.5 under Fakta om statistiken.

---

⁷ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/studies_reports.html, s. 9.

2 Statligt stöd till näringslivet under 2010

Statligt stöd till näringslivet ges till följd av EU:s regler för statligt stöd samt nationella utfärdade principer⁸. Totalt är det 64 stödprogram (47 år 2009) som ingår i materialet för 2010. De myndigheter och organisationer som administrerade stöd under 2010 framgår av bilaga 1. Det är nettokostnaderna för det offentliga stödet som redovisas, vilka beräknas årligen för stöd som utgår till företag i form av direkta bidrag, lån, skatteavdrag eller garantier. Omfattning och utveckling sedan 2003 framgår av tabell 1.

Tabell 1: Statliga stödets nettokostnader 2003–2010 fördelat på politikområde (miljoner kronor, löpande priser)

Sektor/ändamål	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Skatteutgifter vid användning av energi	17 550	16 414	19 671	20173	19697	19288	17760	18430
Energistöd	1 105	1 613	1 338	2022	2720	2989	2971	3271
Företags- och branschspecifik stöd	1 539	1 677	1 699	1705	1790	1888	1924	1830
Stöd till FoU	666	645	653	706	755	567	745	714
Stöd till småföretag	144	161	147	81	93	45	157	54
Exportstöd	1	1	1	1	1	0	0	0
Arbetsmarknadsstöd	1 728	1 999	2 438	2417	1 281	927	887	1271
<i>Därav:</i>								
<i>anställningsstöd</i>	826	1 183	1 546	1617	825	610	570	624
<i>starta-eget-bidrag</i>	876	816	892	800	456	317	317	647
Regionalt stöd	1 500	1 453	1 530	1726	1 967	1 794	1 621	1 401
<i>Därav:</i>								
<i>regionalt utvecklingsstöd</i>	361	319	364	606	607	496	521	436
<i>nedsatta socialavgifter</i>	425	484	506	562	588	626	521	516
<i>transportbidrag</i>	357	359	380	491	312	565	369	351
Övrigt stöd	1116	677	821	1638	1571	1097	1679	941
<i>Därav:</i>								
<i>efterbehandling av förorenade områden</i>			416	588	483	237	293	394
<i>mindre hyres- och studentbostäder</i>			373	560	611	655	1310	460
Summa offentliga stöd	25 349	24 640	28 298	30469	29876	28595	27744	27912
Summa offentliga stöd exkl. krisåtgärder						28595	27744	27912
Krisåtgärder till stöd för näringslivet						11 000	35 262	28719
Summa offentliga stöd inkl. krisåtgärder						39595	63006	56631

Stödets nettokostnader i procent av förädlingsvärdet i näringslivet, BNP och statens totala utgifter

Stöd kronor/sysselsatt i näringslivet	8668	8535	9746	10302	10968	10630	10610	10545
Andel i % av näringslivets förädlingsvärde*	1,46	1,35	1,50	1,50	1,38	1,29	1,32	1,24
Andel i % av BNP**	1,00	0,93	1,02	1,03	0,96	0,89	0,89	0,84
Andel i % av statskulden	2,06	1,96	2,16	2,40	2,56	2,56	2,33	2,42
Andel i % av statsbudgeten	3,83	3,55	3,79	3,76	3,46	3,17	3,91	3,58
Inkl. krisåtgärder								
Stöd kronor/sysselsatt i näringslivet						14697	24094	21394
Andel i % av näringslivets förädlingsvärde**						1,79	3,01	2,51
Andel i % av BNP**						1,23	2,03	1,71
Andel i % av statskulden						3,53	5,30	4,92
Andel i % av statsbudgeten						4,39	8,88	7,27

Anm: Avser stödet till näringslivet, dvs. tillverkningsindustrin och tjänstesektorn. Källa för år 2003 är Nutek. Uppgifterna för 2006-2010 är reviderade. Av bokföringsmässiga skäl och tidigare inte rapporterat stöd till Tillväxtanalys kan enstaka större förändringar förekomma.

**SCB reviderat 2010.

I rapporten medräknas allt stöd som går till företag i näringslivet. Stöden indelas i bransch, FoU-, energi-, export-, regional- och småföretagsstöd samt det arbetsmarknadspolitiska

⁸ Sedan 1998 undersöker Europeiska kommissionen stödnivåerna till industrin, jordbruk, fiske, kol, transport och finansiella tjänster i medlemsländerna.

stöd som går till företag. Däremot ingår inte andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder som främjar företags sysselsättningsnivåer via a-kassan i beräkningen. Andra statliga utgifter som subventionerat tillhandahållande av informationstjänster, statens administrativa kostnad för att driva stödgivande organisationer, jordbruksstöd, bostadssubventioner eller stöd som utbetalas till den offentliga sektorn ingår inte heller. Däremot rapporteras från år 2008 ett stödprogram som Jordbruksverket administrerar och som understödjer insatser på livsmedelsområdet till små och medelstora företag. Rapporten för 2010 inkluderar även ett nytt program som administreras av Jordbruksverket, nämligen stöd till bredband inom ramen för landsbygdsprogrammet. De här stöden är av näringspolitisk karaktär.

2.1 Stödpolitiken i historiskt perspektiv⁹

I ett historiskt perspektiv har inriktningen och utformningen av det statliga stödet till industrin och tjänstesektorn varierat genom åren. Överhuvudtaget har det alltid varit ett inslag i näringspolitiken, dvs. stöd till företag utgör fortfarande ett betydande element i näringspolitiken. Det bör noteras igen att det statliga stödet är ett känsligt område både ur närings- och handelspolitisk synvinkel eftersom det kan snedvrída konkurrensen. Det offentliga stödet har genom åren speglat konjunkturen och strukturomvandlingen i ekonomin. Exempelvis stod omstruktureringsstöd högt på den politiska agendan under 1970 och 1980-talen. I början av 1990-talet (1992-1993) hade Sverige en inhemsk finanskris och stödet riktades för att rädda banksystemet¹⁰. Efter 1995 blev Sverige medlem av EU och det offentliga stödet inriktades på horisontella, regionala och FoU-ändamål. Det vill säga stöd med tonvikt på branschövergripande mål av gemenskapsintresse¹¹.

Det offentliga stödets fokus under 2000-talet har varit kompetens och ökat produktivitet för att främja företagens konkurrenskraft och uppnå en hållbar ekonomisk tillväxt. Det vill säga under det senaste decenniet har ett miljömässigt hållbart samhälle legat högt på den politiska agendan. Det senaste decenniet representerade offentligt stöd till energiändamål drygt tre fjärdedelar av det totala stödet. 2000-talet har också kännetecknats av en relativt låg stödnivå som har legat kring eller strax under en procent av BNP.

Hösten 2008 utbröt finanskrisen och i slutet av 2008 gick Sverige in i en lågkonjunktur, vilken manifesterade sig i låg ekonomisk tillväxt och hög arbetslöshet. Under 2009 ökade den totala nivån på det statliga stödet som en följd av krisstödet till finanssektorn och stödet ändrade utformning för att möta och minimera de negativa effekterna av finanskrisen. Det statliga stödet till näringslivet förändrades således radikalt både vad avser nivå och sammansättning.

2.2 Det offentliga stödet till näringslivet 2010

Nivån och fördelningen av de statliga stöden till näringslivet 2010 framgår av tabell 1 och illustreras även i figur 1. Som en jämförelse redovisas även motsvarande belopp för de föregående sex åren. Nettokostnaden för det totala offentliga stödet till näringslivet, om krisåtgärderna exkluderas, uppgick 2010 till 27,9 miljarder kr, vilket representerar en liten ökning med 168 miljoner kr eller 0,6 procent jämfört med föregående år. I stort sett var stödnivån således oförändrad under 2009 - 2010. Främsta orsaken till ökningen var att

⁹ Se också *Svenskt näringsliv och näringspolitik 2000. NUTEK. Stockholm i juni 2000.*

¹⁰ Se också *Tillväxtpolitisk utblick. December 2005. ITPS.*

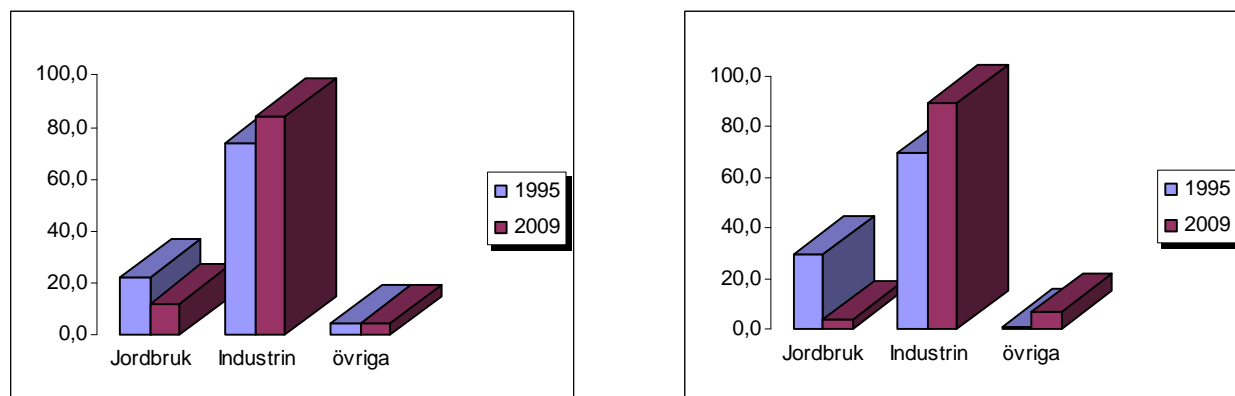
¹¹ När Sverige blev EU medlemsland anpassade sitt offentliga stöd till Romfördragets artiklar 92-94.

kategorin skatteutgifter vid användning av energi, energistöd samt arbetsmarknadsstöd sammantaget ökade med 6,3 procent under 2010.

Om krisåtgärderna exkluderas har det offentliga stödets andel av BNP i löpande priser varit stabil, det vill säga kring eller under en procent av BNP mellan 2003 och 2010. Efter 2003 har stödet i förhållande till statsskulden och statsbudgeten också varit stabilt, vilket framgår av tabell 1. Stödet i kronor per sysselsatt i näringslivet ökade från 2003 till 2007 men har sedan dess legat på ungefär samma nivå och har de senaste åren uppgått till cirka 10,6 tkr per sysselsatt.

Tillverkningsindustrin har erhållit merparten av stödet inom såväl Sverige som EU15. Inom EU gick 74 procent av det totala stödet till tillverkningsindustrin år 1995, vilket motsvarande 61,6 miljarder euro. Under år 2009 gick 84 procent av det totala stödet till industrin, vilket motsvarade 61,4 miljarder euro. Det svenska stödet till tillverkningsindustrin utgjorde 70 procent år 1995, vilket motsvarade 653 miljoner euro. Under 2009 utgjorde stödet 89 procent, vilket motsvarade 2,4 miljarder euro¹². Figur 1 visar den relativa förändringen av stödet till industrin sedan 1995 för både EU15 och Sverige. Stödet till företag i jordbrukssektorn¹³ i EU15 minskade med knappt 10 procentenheter mellan 1995 och 2009. I Sverige var minskningen 25 procentenheter under samma period.

Figur 1 Statligt stöd efter branschgrupp EU15 (vänster) och Sverige (höger) 1995 och 2009 (procent)

Källa: GD Competition. Exkl. stöd till Järnvägar. År 2009 exkl. krisåtgärder.

Utvecklingen de senaste åren (med undantag för finanskrisen) har visat på en fungerande kontroll av statligt stöd efter Europeiska rådets möte i Lissabon 2000 och handlingsplanen för statligt stöd 2005. Då utvidgades och förstärktes EU kontroll av statligt stöd och kontrollen gjordes till en nyckelfråga för att bevara den inre marknadens funktion.

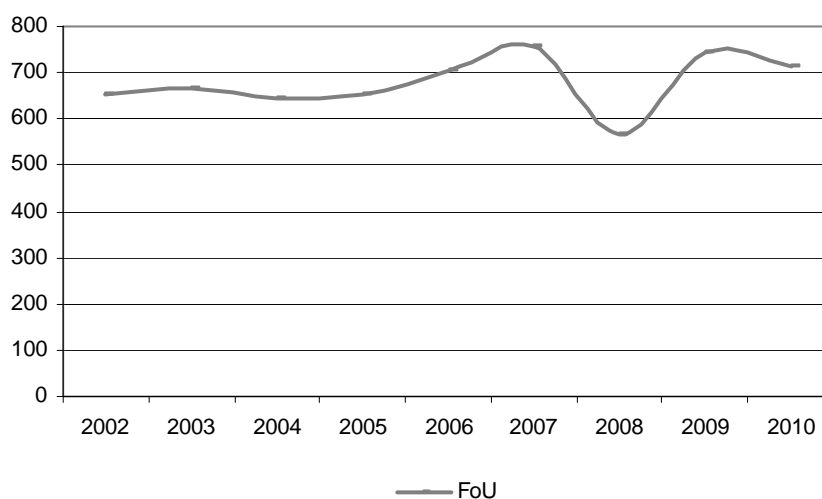
¹² Se Seven Survey on State Aid in the European Union. Europeiska kommissionen 1999 och GD Competition, EU-kommissionens hemsida.

¹³ Statligt stöd för jordbrukssektorn är allt statligt stöd inklusive stödåtgärder som finansieras genom skattelikhande avgifter, som beviljas i samband med verksamhet som rör produktion, produktberedning och marknadsföring av jordbruksprodukter. De gäller inte för statligt stöd inom fiskeri, vattenbrukssektorn och stöd för skogssektorn. Fiskesektorn har sina egna regler om statligt stöd. Se EU-konkurrens hemsida.

2.2.1 Stöd till FoU

Under 2010 minskade stödet till FoU med 4,2 procent och uppgick till 714 miljoner kr. Framför allt beror minskningen på att tekniskt stöd till företag minskade med 6,3 procent. Trenden för FoU stöd till företag har varit konstant under de senaste åren med undantag för en nedgång 2008. Siffrorna ska dock tolkas med försiktighet. Enligt innovationspolitiken ska en stor del av stödet till företag inriktas på växande, mer innovativa företag. Detta är också i linje med EU:s handlingsplan för statligt stöd¹⁴ där det står att stödet ska inriktas på att förbättra företagens konkurrenskraft och skapa varaktiga arbetstillfällen, dvs. mer stöd ska ges till FoU, innovation och riskkapital till små företag.

Figur 2 Offentligt FoU-stöd till företag i Sverige mellan 2002 och 2010. mkr i löpande priser.

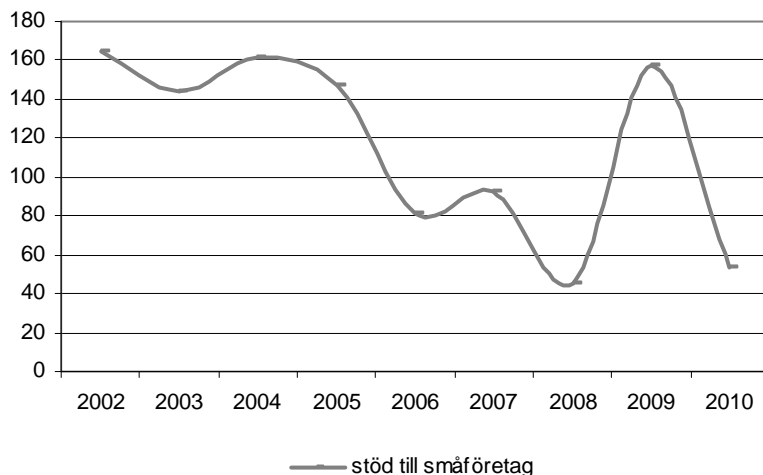

2.2.2 Stöd till småföretag

Stöd till småföretag minskade drastiskt med 66 procent under 2010. Stödet handlar framför allt om ALMI:s stöd till småföretag i form av nyföretagarlån, rörelselån, utvecklingskapital och royaltylån. Nettokostnaden för det totala stödet till småföretag uppvisar en stor variation under hela perioden, se figur 3. Detta beror på utvecklingen av inbetalda räntor, kreditförluster och statens avkastningsränta. ALMI:resurser för småföretag har ökat under senare år. Utestående nyföretagarlån ökade från 488 miljoner kronor år 2005 till 605 miljoner kronor år 2010. Utestående rörelselån till småföretag ökade från 2,1 miljarder kronor till 4,6 miljarder kronor under samma period. Däremot har stödets nettokostnader inte ökat. Stöd till små företag är också under kategorin *de minimis* stöd, men har rapporteras till EU-kommissionen fram till 2009.

¹⁴ Se SEK(2005) 795 – KOM(2005) 107 slutlig.

Figur 3 Offentligt stödets nettokostnader till småföretag mellan 2002 och 2010. mkr i löpande priser.

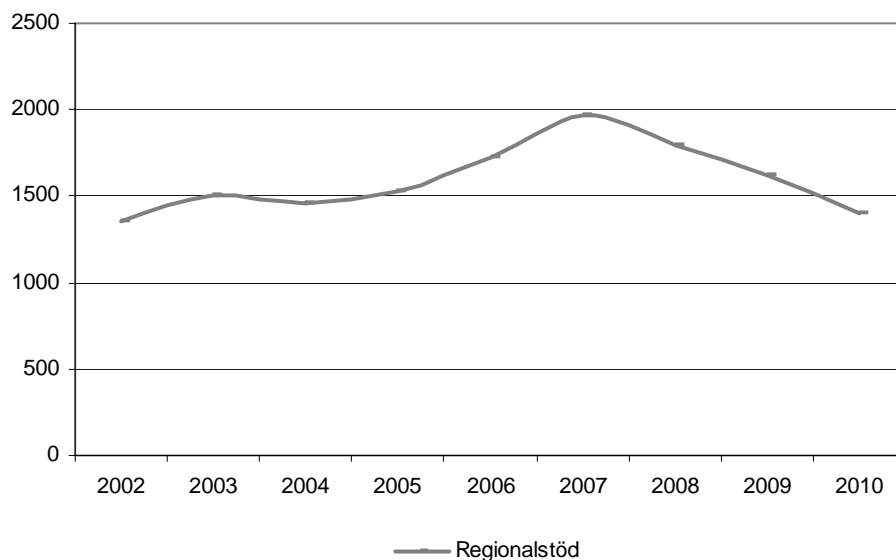

2.2.3 Regionalstöd

EU-kommissionen fastställde riktlinjer för det statliga regionalstödet som gäller under perioden 2007 - 2013. Dessa riktlinjer ger vägledning för att stödja ekonomisk utveckling i de minst gynnade regionerna inom EU. Det vill säga främja investeringar, skapa sysselsättning och främja etablering av nya företag i dessa regioner. I dessa riktlinjer fastställdes kriterier som tillämpas vid granskning av det statliga stödets förenlighet med den gemensamma marknaden enligt artikel 87.3 a och 87.3 c i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG).

Det regionala stödet består av Norrlandsfondens industriella utvecklingsprogram, särskilda avdrag för socialavgifter som administreras av Försäkringskassan, sysselsättningsbidrag, landsbygdsstöd, Norrlands regionala transportbidrag samt regionalt utvecklingsbidrag och regionalt investeringsbidrag som administreras av Tillväxtverket. Det regionala stödet har uppvisat en stabil trend sedan 2002. Under 2010 minskade dock det totala regionala stödet med 14 procent och det minskade även under 2009 (10 procent) jämfört med föregående år. De största programmen inom regionalstöd är nedsatta socialavgifter, regionalt investeringsstöd och regionalt utvecklingsstöd samt transportbidrag. Transportbidrag, som används för att främja förädling i norra Sverige och kompensera för högre transportkostnader, har minskat sedan 2008.

Figur 4 Regionalstöd mellan 2002 och 2010, mkr i löpande priser.

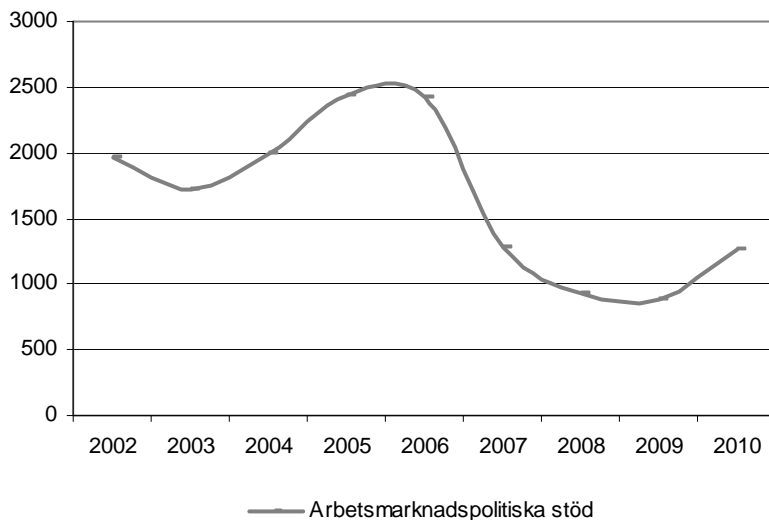
2.2.4 Arbetsmarknadsstöd

Arbetsmarknadspolitiska stöd består av två stora program, nämligen "start av näringsverksamhet" och "anställningsstöd" som Arbetsförmedlingen administrerar. *Start av näringsverksamhet* är ett program med aktivitetsstöd som lämnas under sex månader för den som vill starta näringsverksamhet, ensam eller tillsammans med andra, under förutsättningen att affärsidén är lönsam och bedöms ge varaktig ekonomisk försörjning. *Anställningsstöd* handlar om ett stöd vid anställning av personer som har svårigheter att få ett reguljärt arbete. Arbetsgivaren får ekonomiskt stöd i form av skattekreditering under en begränsad period. Anställningsstöd får lämnas till både privata och offentliga arbetsgivare och anställningen kan vara en tillsvidare-, prov- eller visstidsanställning. Den anställde har lön och andra anställningsförmåner enligt kollektivavtal i branschen.

Det arbetsmarknadspolitiska stödet uppvisade en ökning fram till 2006, men har sedan dess minskat, vilket framgår av figur 5. Båda programmen halverades år 2007 jämfört med 2006 och har sedan dess legat på en lägre nivå.

Figur 5 Arbetsmarknadspolitiska stöd mellan 2002 och 2010 mkr i löpande priser.

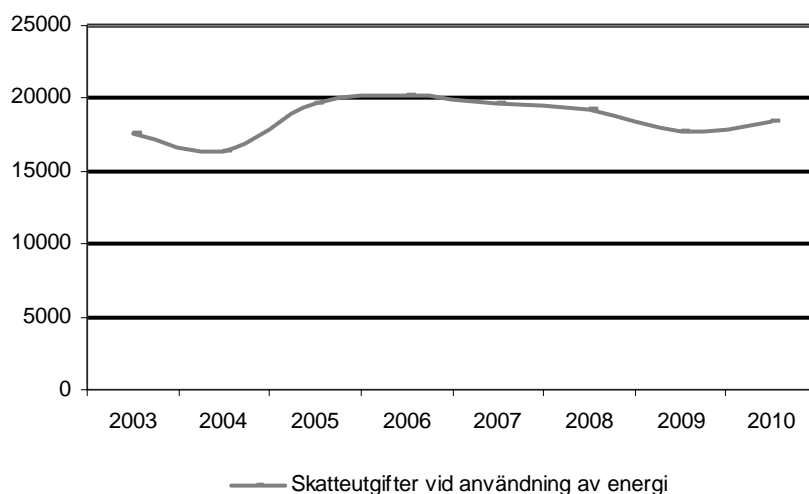
2.2.5 Exportstöd

Nettokostnaden för exportstödet har på senare år varit i stort sett obefintlig. De senaste tre åren har nettokostnaden till och med varit negativ. Det vill säga staten har erhållit ett överskott genom återvunna garantier och garantiavgifter från exportstödverksamheten. Myndigheter som ingår i exportverksamheten är Exportrådet, Exportkreditnämnden och AB Svensk exportkredit. Från år 2008 har Kommissionen infört den så kallad kortfristiga krediter försäkringsschema för små och medelstora företag i samband med finanskrisen under 2008 som Svensk exportkredit administrerar. Det bör noteras att även om nettokostnaderna för exportstöden i Sverige har varit försumbara ska detta inte tolkas som att verksamheten har gått på sparlåga, utan det är en konsekvens av att stödprogrammen har haft stora intäkter.

2.2.6 Skatteutgifter vid användning av energi

Skatteutgifter kallas de stöd som finns på statsbudgetens inkomstsida. Tidigare benämning var skatteavvikelser. Det handlar om avvikelser från en enhetlig beskattning, till exempel att en viss grupp företag omfattas av en skattelättnad i förhållande till en enhetlig norm. De skatteutgifter på energiområdet som här är aktuella uppstår när företag betalar lägre energiskatt och koldioxidavgift än vad som gäller för andra företag och privatpersoner i Sverige. Före 2003 redovisades inte dessa skatteutgifter som statligt stöd. De största aktiviteterna inom detta område är skattelättnader på el för tillverkningsindustrin samt skattelättnader för CO₂-utsläpp och lägre energiskatter på fossila bränslen som används för värmeproduktion. Stödprogrammet administreras av Finansdepartementet och utbetalas till företagen av skatteverket.

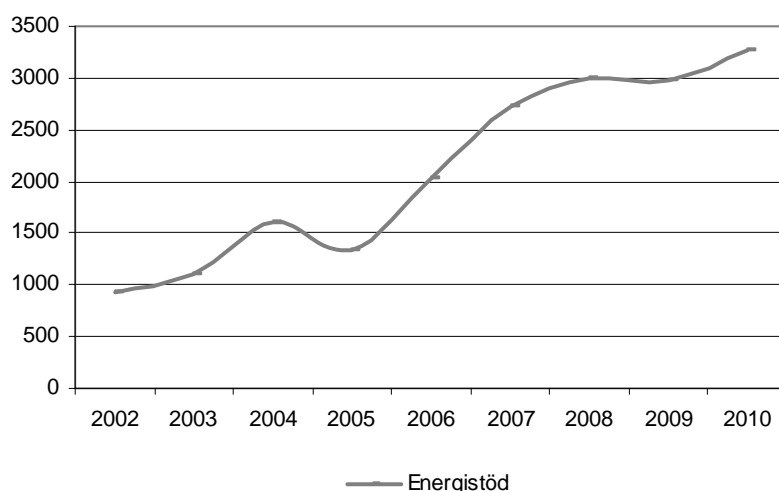
Figur 6 Skatteutgifter vid användning av energi mellan 2003 och 2010, mkr i löpande priser

2.2.7 Energistöd

Energistödet består av de följande program som Energimyndigheten administrerar: Skattefrihet för vissa biobränslen vid användning som bränsle för uppvärmning, Skattebefrielse för biodrivmedel, Statligt stöd till energiforskning och Effektiv och miljövänlig energiförsörjning. Det lokala klimatinvesteringsprogrammet (KLIM) administreras av Naturvårdsverket. Energistöd handlar om statligt stöd till energiproducenter och stöd till energiforskning. Till exempel stöd till elproduktion baserad på förnybara energikällor (elcertifikat) eller investeringsstöd till vindkraft och kraftvärme.

Figur 7 Offentliga stödet nettokostnader till energisektor mellan 2002 och 2010, mkr i löpande priser.

Som framgår av figur 7 har energistödet ökat statigt sedan 2002. Utvecklingen av energistödet beror bland annat på att nya stödprogram infördes under 2000-talet för nya investeringar i ökad energieffektivitet och för konvertering till förnybara energikällor. 2006 infördes programmet Generell punktskattebefrielse för koldioxidneutrala bränslen

med 1,2 miljarder kronor. Programmet har ökat i värde och uppgår till över 2,0 miljarder kronor idag.

2.2.8 Branschspecifikt stöd

Det största enskilda stödprogrammet, när man bortser från skatteutgifterna vid användning och produktion av energi, var bidraget som Rederinnämnden fördelar till den svenska sjöfarten. Det är en skattereduktion som de senaste åren uppgått till över 1,8 miljarder kronor. Det ingår i kategorin branschspecifikt stöd och programmet heter sjöfartsstöd. Rederinnämnden är en statlig myndighet under Näringsdepartementet som har till uppgift att pröva frågor om statligt stöd till svensk sjöfart och följa upp den svenska sjöfartens internationella konkurrenssituation. Sjöfartsstöd lämnas till arbetsgivare för skatt på sjiöinkomster och för arbetsgivarens kostnader för arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift. Syftet med stödet är att ge svensk sjöfartskonkurrensvillkor som är likvärdiga med andra EU-länders.¹⁵

2.2.9 Övrigt stöd

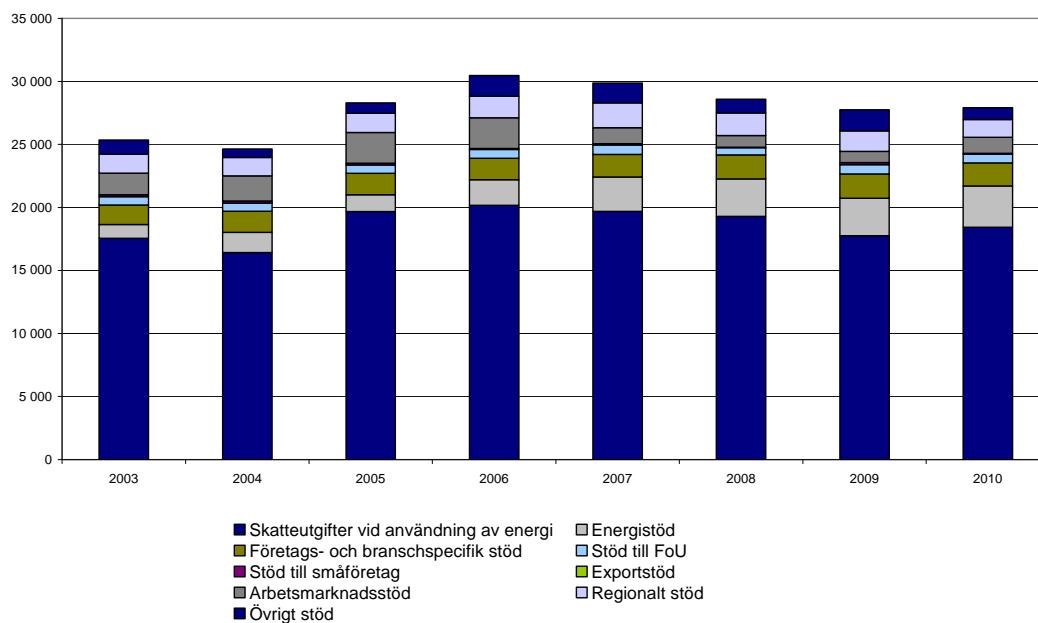
Övrigt stöd inkluderar åtgärder för att främja visst bostadsbyggande, behandling av förorenade områden, stöd med syftet att nå en ekologisk samhällsutveckling samt investeringsbidrag för omställning till ekologisk hållbar utveckling. I denna kategori ingår även programmen investeringsstöd till äldre bostäder, miljöstöd till industrin samt *ad hoc* stöd. Sedan 2008 inkluderas också det tillfälliga stödet till banksystemet under EU:s tillfälliga ram, som antogs i november 2008. Kostnaden för det övriga stödet har varit oförändrat mellan 2006 och 2010 om krisåtgärder inte inkluderas. Sedan 2008 inkluderades i kategorin *övrigt stöd* bankgarantiprogram i samband med den internationella finanskrisen. Sedan dess ökade kostnaden kraftigt för kategorin *övriga stöd*, vilket framgår av tabell 1 och påverkade nivån på de totala stödets nettokostnader.

Figur 8 illustrerar utvecklingen av de totala stöden efter politikområde, exklusive åtgärder med anledning av finanskrisen, mellan åren 2003 - 2010. Av figuren framgår att skatteutgifterna vid användning av energi är helt dominerande med knappt två tredje delar av de totala nettokostnaderna. De stora programmen var Förlängning av energiskattelättnader på el för tillverkningsindustrin samt Förlängning av tillverkningsindustrins skattelättnader för CO₂-utsläpp och lägre energiskatter på fossila bränslen. Dessa program svarade för 92 procent av kostnaderna av de totala utgifterna vid användning av energi.

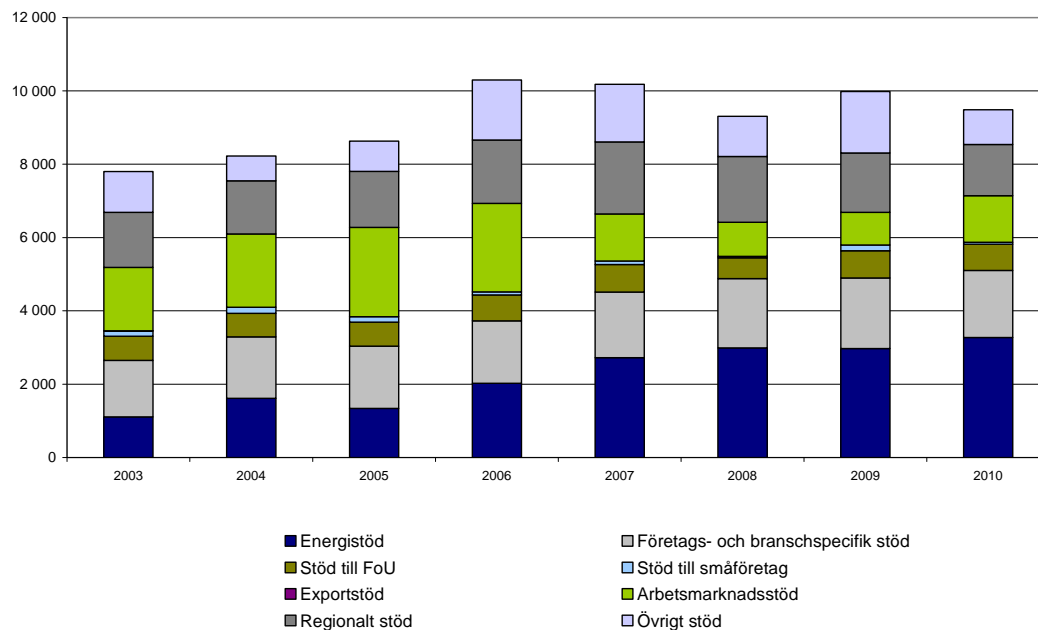
¹⁵ Se Rederinnämndens hemsida.

Figur 8 Statliga stödets nettokostnader 2003-2010 fördelat efter politikområde, mkr i löpande priser

I figur 9 visas kostnaden för de totala stöden exklusive skatteutgifter för användning av energi. Den enskilt största stödkategorin är stödet till energisektorn. I detta ingår bland annat stöd till producenter och importörer av biodrivmedel (bioetanol och biogas).

Figur 9 Statliga stödets nettokostnader 2003-2010 efter politikområde, exklusive skatteutgifter vid användning av energi, mkr i löpande priser.

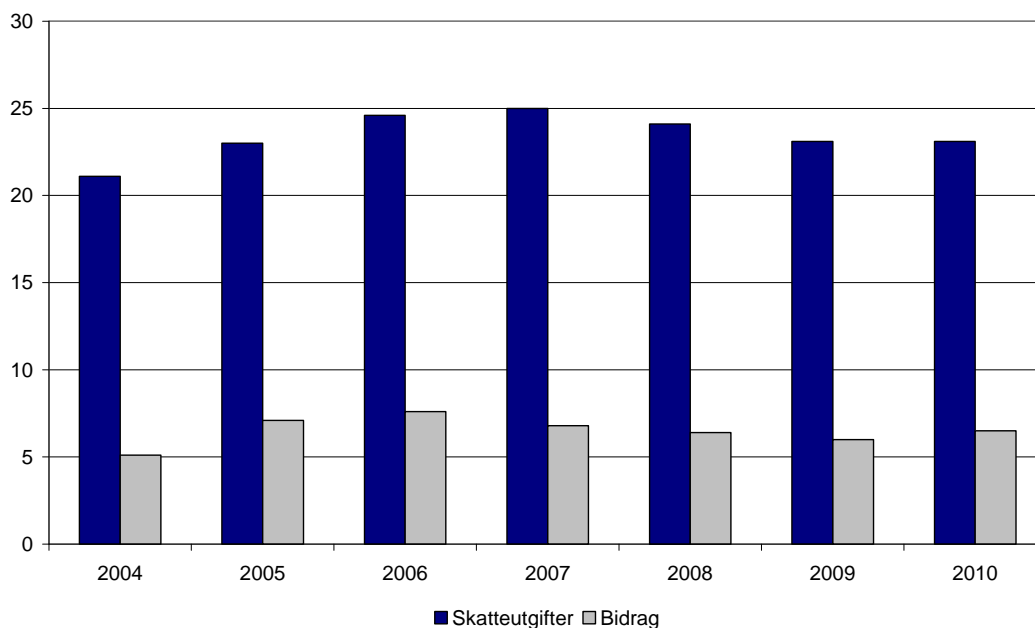

2.3 Typer av stödinstrument och stödändamål

Det statliga stödets nettokostnader till näringslivet uppgick till 29,6 miljarder kronor under 2010 inklusive transport och kulturstöd och exklusive de finansiella krisåtgärderna. Av detta belopp svarade skatteutgifter för 23,1 miljarder kronor medan bidrag uppgick till 6,5 miljarder kronor, se figur 10. Skatteutgifter svarade således för den helt dominerande delen eller cirka 78 procent av det totala stödet till näringslivet. Under 2009 - 2010 var skatteutgifternas andel i förhållande till det totala stödet oförändrad, vilket framgår av figur 10.

Tabell 2 visar stödets fördelning på olika stödinstrument för Sverige, nordiska länder och EU27 under perioden 2007-2009 med undantag för åtgärderna mot finanskrisen. Av tabellen framgår att den helt övervägande majoriteten av stödet till näringslivet fördelades som bidrag och skattelättnader och att fördelningen av stödet i Sverige är mer koncentrerat till skattelättnader jämfört med de nordiska länderna och EU27. Stöd i form av garantier, lån och eget kapital är sällsynta i Sverige men även inom EU. Energistöd, stödutgifter vid användning av energi samt stöd för en ekologisk samhällsutveckling ges i form av skattelättnader till företag. Stöd till små företag, regionalt stöd samt FoU-stöd ges i form av bidrag. Exportstöd sker i form av garantier liksom de extra åtgärderna med anledning av den finansiella krisen.

Figur 10 Statliga stödets nettokostnader till näringslivet inkl stöd till kultur och transport år 2004-2010 fördelat på typ av stöd (mdkr i löpande priser)

Tabell 2 Stöd till industri och tjänstesektorn fördelat på typ av stödinstrument, EU27 och nordiska länder, i procent, årsgenomsnitt 2007-2009.

Länder/området	Bidrag	Skattelättnader	Tillskott av aktiekapital	Mjuka lån	Uppskjuten skatt	Garantier	Totalt
Sverige	18,0	82,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Finland	61,0	30,0	2,0	7,0	0,0	0,0	100,0
Danmark	96,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
EU27	51,0	44,0	1,0	3,0	0	1,0	100,0

Anm: exkl. krisåtgärder. Källa: GD konkurrens.

3 Statligt stöd mot bakgrund av den fortsatta ekonomiska krisen

Detta avsnitt beskriver i korthet statligt stöd som beviljats till följd av den fortsatta finansiella och ekonomiska krisen både för Sverige och EU27. Med hjälp av de stöndikatorer som visas beskrivs den statliga stödsituationen och utvecklingen för åren 2008 - 2010. Det ges även en översikt av stödnivåerna och huruvida målen fullföljts genom stöd som beviljats av Sverige och EU:s medlemsländer.

Under 2010 uppvisade Sveriges ekonomi en stark återhämtning från krisens effekter. Efter ett år av negativ tillväxt under 2009 (-5,3 procent i fasta priser enligt SCB:s nationalräkenskaper), ökade BNP med 5,7 procent under 2010.¹⁶ Däremot uppvisade arbetslösheten i Sverige en oförändrad nivå. Enligt Eurostat var den 8,3 procent 2009 och 8,4 2010. Arbetslösheten i EU27 under samma period var 9,0 respektive 9,6 procent.

I Sverige har staten genomfört speciella insatser för att bankerna ska fungera bättre i den nya ekonomiska situationen på den inre marknaden. Carnegie bank var den första banken som drabbades av finanskrisen i slutet av 2008. Trots allt har krisen hittills inte framtvingat några extraordinära åtgärder i Sverige, dvs. den svenska staten har ännu inte gjort en speciell insats för att rädda någon svensk bank.

Statens budget uppvisade ett historiskt stort överskott under 2008 som uppgick till 135 miljarder kronor. Däremot vändes under 2009 överskottet till ett stort underskott på 176 miljarder kronor, varav drygt hälften bestod av vidareutlåning till Riksbanken för att förstärka valutareserven.¹⁷ Detta motsvarade 5,7 procent av BNP i löpande priser. Saldot på statens budget under 2010 blev ett underskott på 1,1 mdr kr, vilket motsvarade 0,03 procent av BNP. EU:s regler är att underskottet i de offentliga finanserna får vara högst 3 procent av BNP och den offentliga skulden bör uppgå till högst 60 procent.¹⁸

Riksbanken och Riksgäldens insatser för att öka utlåningen mellan bankerna har setts som en speciell krisåtgärd. Riksbanken har drastiskt sänkt reporäntan sedan finanskrisen bröt ut (den var 0,25 procent under sommaren 2009).¹⁹ Det sägs också att Sverige hade dragit lärdomar från sin finans- och fastighetskris under början av 1990-talet. Däremot har EU-kommissionens politik för statligt stöd varit en viktig bidragande faktor till att räddningsprocessen har kunnat genomföras på ett samordnat och snabbt sätt.²⁰

Som framgår av figur 11 ökade omfattningen av det statliga stödet i Sverige markant efter 2008. Enligt uppdaterade siffror för år 2008 uppgick stödet till 39,5 mdr kr, vilket motsvarade 1,23 procent av BNP. Stödet ökade under 2009 till 63 mdr kr för att sedan minska något under 2010 till 56,6 mdr kr. Det statliga stödet i förhållande till BNP fördubblades mellan 2007 och 2009 och uppgick till 2,0 procent av Sveriges BNP sistnämnda år. På motsvarande sätt ökade stödets andel av statsbudgeten från 4,4 till 8,9 procent år 2009.

¹⁶ Se också SCB Indikatorer, 1 mars 2011.

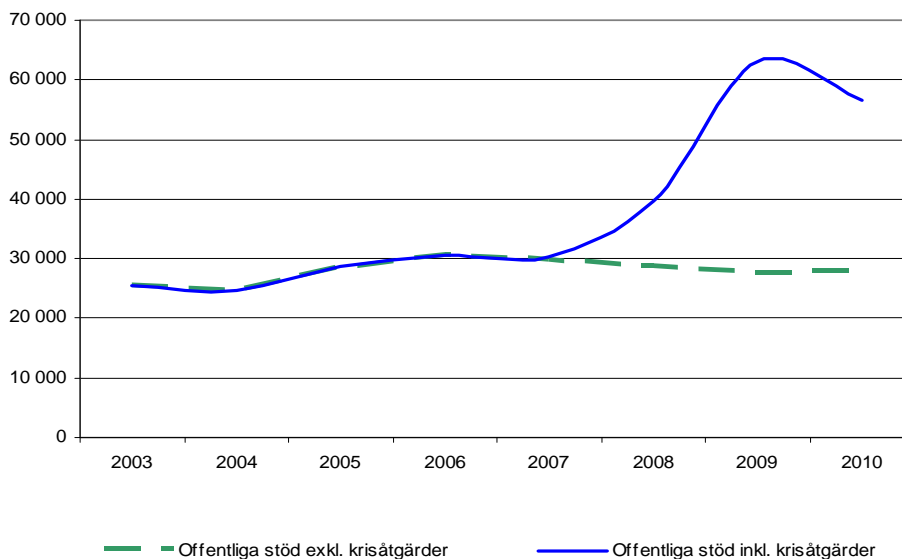
¹⁷ Se Riksgälden hemsida.

¹⁸ Opus cit.

¹⁹ Se Riksbanken och Riksgälden hemsida.

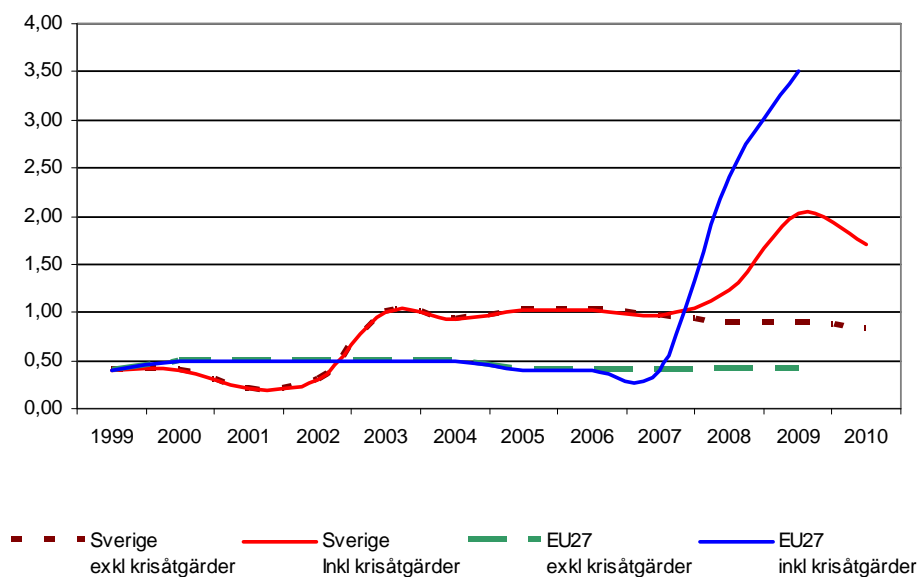
²⁰ Se resultatavla för statligt stöd, hösten 2010. EU kommissionen. Bryssel.

Figur 11 Offentliga stödet till industrin och tjänstesektorn under perioden 2003 - 2010 i Sverige, i löpande priser (mnkr)

Figur 12 visar att de statliga stödnivåerna inkl. krisåtgärderna i relation till BNP har varit betydligt lägre i Sverige än EU27. Däremot har stödnivåerna i Sverige varit ungefär dubbelt så höga jämfört med EU27 om krisåtgärderna inte är medräknade, se de streckade linjerna i figur 12.

Figur 12 Statligt stöd till industrin och tjänstesektorn i procent av BNP i Sverige och EU27 1999-2010

Hösten 2008 ökade den totala nivån på det statliga stödet för EU27 med fem gånger jämfört med nivån före krisen. Mellan oktober 2008 och oktober 2010 fattade kommissionen sammanlagt tvåhundra beslut om statliga stödåtgärder angående finanssektorn. Bland dessa beslut godkändes, ändrades eller förlängdes 41 stödordningar och enskilda beslut för mer än 40 finansinstitut behandlades. Finanskrisen krävde en mångfald av åtgärder vilket gjorde att EU godkände finansiella åtgärder på området statligt stöd i 22 medlemsstater. De flesta stödinstrument som användes och godkändes under perioden var garantier, inklusive garantiordningar och ingripande i enskilda fall. Garantier uppgick till sammanlagt 3485,3 miljarder euro. Rekapitaliseringsåtgärder uppgick till 546,1 miljarder euro. Beloppet för ingripande angående nedskrivna tillgångar uppgick till sammanlagt 401,8 miljarder euro. Den högsta stödvolym som godkändes i samband med likviditetsinstrument var 155,8 miljarder euro. Siffrorna visar att medlemsländerna i första hand har räknat med garantiordningar som inverkat stabiliserande på finanssektorn. Dessa belastar inte de offentliga finanserna alltför tungt jämfört med andra instrument som innebär större stödelement, t.ex. rekapitalisering eller utrensning av nedskrivna tillgångar ur balansräkningar.²¹

---

²¹ *Se rapport om statligt stöd som beviljats av EU-medlemsstaterna. Hösten 2010. Se också Competition policy in 2010 and the SGEI (Services of general economic interest) reform. Brussels, 12.07.11.*

4 Fakta om statistiken

4.1 Bakgrund

Tillväxtanalys ansvarar sedan 2005 för uppföljning och rapportering till regeringen av statligt stöd till näringslivet, i enlighet med de återrapporteringskrav som följer av Världshandelsorganisationens och Europeiska gemenskapernas bestämmelser om statligt stöd. Se Förordning (2000:1133) med instruktion för Tillväxtanalys § 4 a och Förordning (1988:764) om statligt stöd till näringslivet § 22–23.

Enligt de internationella regler som administreras av Världshandelsorganisationen WTO begränsas användningen av stöd och subventioner till näringslivet. I artikel 25 av *The WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures* krävs att medlemsländerna öppet redovisar vilka stödprogram som förekommit och vilka stödbelopp som utbetalats.

Liknande regler finns också inom EU. I artikel 87 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen anges vilka typer av stöd som är förenliga med den gemensamma marknaden, eller som kan vara det. Det är Europeiska kommissionens uppgift att tolka reglerna och avgöra om de stödprogram som medlemsstaterna vill införa kan anses vara förenliga med den gemensamma marknaden. För tillåtna stödprogram kräver kommissionen en årlig redovisning av hur stora belopp som lämnats i stöd.

Det är för att förse Regeringskansliet med underlag till den internationella rapporteringen, som Tillväxtanalys undersöker omfattningen av det statliga stödet.

4.2 Detta omfattar statistiken

Undersökningen gäller väsentligen sådant stöd som omfattas av statsstödsreglerna i artikel 87 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen. Ditt räknas inte EU:s strukturfonder eller de jordbrukspolitiska stöden, vilka rapporteras till Regeringskansliet på annat sätt. En del stödprogram som enbart innehåller stöd med mindre belopp ingår inte heller i statistiken. Dessa så kallade *de minimis*-stöd får uppgå till högst 100 000 euro till samma företag under en period av tre år. Regeln om *de minimis*-stöd ändrades enligt Kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse. Det totala stödet av mindre betydelse som beviljas ett företag får inte överstiga 200 000 euro under en period om tre beskattningsår. Ett företag verksamt inom vägtransportsektorn får inte beviljas stöd av mindre betydelse som överstiger 100 000 euro under en period om tre beskattningsår. Förordningen ska tillämpas från och med den första januari 2007 till och med den 31 december 2013.

Även om *de minimis*-stöd inte behöver rapporteras till EU så finns vissa stödprogram med i denna undersökning för att fortsätta publicering av den statistik som Nutek tidigare publicerade i rapporten *Svenskt näringsliv och näringspolitik*. Av detta skäl ingår också uppgifter om den arbetsmarknadspolitiska stödformen anställningsstöd, som enligt EU:s regler är en generell stödform som inte omfattas av artikel 87 i EU-fördraget.

I rapporten publiceras inte de stöd som har kulturpolitisk karaktär och inte de upphandlingar av trafik som görs av Rikstrafiken eller Luftfartsstyrelsens (numera Trafikverket) stöd till flygplatser.

4.3 Framställning av statistiken

Från och med 2006 inhämtas underlag till statistiken i enlighet med Tillväxtanalys föreskrift Tillväxtanalys FS 2006:1. Alla myndigheter som lämnar stöd är skyldiga enligt Förordning (1988:764) om statligt stöd till näringslivet § 22–23 att lämna uppgifter till Tillväxtanalys och föreskriften anger närmare hur uppgiftslämningen går till.

En gång om året sänder Tillväxtanalys med e-post en tom fil till aktuella myndigheter och organisationer. Uppgiftslämnaren fyller i sin fil i tillämpliga delar med information om föregående års utbetalningar och därefter returneras den till Tillväxtanalys. Uppgiftslämnarna hämtar uppgifterna från sin bokföring, administrativa register eller andra källor.

Alla uppgiftslämnare uppmanas att lämna uppgifter om varje enskild stödmottagare, men där detta inte är tillåtet eller praktiskt möjligt medges att lämna summerade uppgifter per stödprogram. På Tillväxtanalys sammanställs svaren i en databas som sedan används för att producera underlag till bland annat EU-kommissionen, WTO och denna statistikrapport.

Typerna av stöd som förekommer är i huvudsak: bidrag, lån, garantier, skattereduktion, ägarkapital och kapital mot royalty. Inga uppgifter samlas in om kostnader för att administrera stödprogrammen.

För varje stödform summeras utbetalningarna enligt den så kallade nettokostnadsmetoden. Nettokostnaderna beräknas på följande sätt:

- Bidrag: utbetalt stöd minus återbetalningar
- Lån: kapitalkostnad baserad på statens avkastningsränta plus kreditförluster minus intäktsräntor
- Garantier: infriade garantier minus återvunna garantier och garantiavgifter
- Skattereduktion: uteblivna skatteintäkter för staten
- Ägarkapital: kapitalkostnad baserad på statens avkastningsränta minus aktieutdelning
- Kapital mot royalty: kapitalkostnad baserad på statens avkastningsränta plus avskrivna royaltyavtal minus inbetald royalty.

Statens avkastningsränta för 2010 var 3,9 procent²².

Om nettokostnaden för ett program är negativ, det vill säga kostnaderna är mindre än intäkterna, rapporteras nettokostnaden som noll för det programmet. Orsaker till det kan till exempel vara att det förekommit stora återbetalningar eller att stödmottagarna betalat höga räntor eller garantiavgifter.

Syftet med nettokostnaden för staten (NCG-metoden) är att få ett mått på statligt stöd där stöd från olika policyinstrument, dvs. bidrag, lån, garantier, injektioner av eget kapital och skattelättnader används. NCG-metoden används av OECD projektet "Offentligt stöd till industrin".

Det bör noteras att nettokostnaden inte motsvarar den faktiska överföringen av medel från staten till företagen under ett visst år, det vill säga kostnader som redovisas i statsbudgeten. Istället är syftet att ange nettokostnaden för statliga stöd till industrin. Alltsedan

²² För kalkylräntan se Riksgäldskontorets hemsida.

kalkylerade kapitalkostnader på tidigare lån och injektioner av eget kapital ingår återspeglar nettokostnaden till viss del tidigare politik. Om nettokostnaden för ett program är negativ, det vill säga om staten tjänar pengar på grund av höga amorteringar eller räntor, är nettokostnaden redovisas som noll (0).

4.4 Statistikens tillförlitlighet

Undersökningens metod gör att tillförlitligheten totalt sett är god. Dock kan Tillväxtanalys inte ta ansvar för de inkommande uppgifternas kvalitet. Vissa stödprogram är konstruerade så att definitiva summor kan lämnas först med lång fördröjning, varför Tillväxtanalys endast fått tillgång till preliminära uppgifter för 2010.

Urval

Det handlar i princip om en totalundersökning, så någon osäkerhet på grund av urvalet förekommer inte.

Ramtäckning

Enkäter skickas till alla stödgivande myndigheter och organisationer som Tillväxtanalys får kännedom om. Det händer att de som svarar spontant redovisar uppgifter om nytillkomna stödprogram. Det tyder på att det kan finnas viss undertäckning i undersökningen, det vill säga det kan ha förekommit ytterligare stödprogram som borde ha ingått i beräkningarna.

Mätning

Mätmetoden med enkäter till de stödgivande myndigheterna och organisationerna innehåller i sig ett moment av osäkerhet. Om ett svar av någon anledning inte motsvarat de verkliga förhållandena har Tillväxtanalys mycket liten möjlighet att upptäcka detta. Större avvikelser är lättare att upptäcka. I några andra fall är de lämnade svaren att betrakta som preliminära, vilket inte minst gäller skatteutgifterna. Naturvårdsverket administrerar stödprogrammen Lokala investeringsprogram (LIP) och Klimatinvesteringsprogram (KLIMP). På grund av stödprogrammets administrativa upplägg kan Naturvårdsverket först efter programperiodens slut svara helt säkert på enkätens frågor. Den del av stöden som gått till näringslivet har i de fallen uppskattats med schabloner baserade på tidigare förhållanden.

Svarsbortfall

Alla myndigheter och organisationer har svarat.

Bearbetning

Bearbetningen av datafilerna har skett manuellt med datorstöd. I den hanteringen kan fel ha uppkommit trots de genomförda kontrollerna. Under arbetet görs en avstämning för samtliga uppgifter tillsammans med stödhandläggare på Näringsdepartementet, vilka rapporterar direkt till EU kommissionen varje år. Datasammanställningen görs med hjälp programmen Excel och SAS. Det gäller för såväl historiska data som den årliga rapporten. Data lagras också i ODBC-databasen.

4.5 Vägledning för rapportering till kommissionen om åtgärder med anledning av finanskrisen

A. Följande uppgifter ska tillhandahållas för varje stödordning med koppling till finanskrisen och varje individuellt godkänd stödåtgärd (stöd för särskilda ändamål eller enskild tillämpning av stödordning):

1. *För skuldgarantier:*

Utestående garantier under 2010 totalt sett, beräknade som genomsnittet i slutet av varje kvartal (31 mars, 30 juni, 30 september, 30 december).

2. *För likviditetsåtgärder utöver skuldgarantier:*

Likviditetsåtgärder (utöver garantier) under 2010 totalt sett, beräknade som genomsnittet i slutet av varje kvartal (31 mars, 30 juni, 30 september, 30 december).

3. *För rekapitaliseringsåtgärder:*

Det totala rekapitaliseringsbeloppet för 2010.

4. *För nedskrivna tillgångar:*

Det nominella beloppet som genomförts 2010, dvs. överföringsvärdet på tillgångarna minus deras marknadsvärde, i enlighet med meddelandet om nedskrivna tillgångar. Beloppet anges vanligtvis i beslutet.

5. *För omstruktureringsstöd:*

Endast nominella belopp som genomförts under 2010 (och tidigare år) krävs.

Medlemsstaterna ska se upp så att stöd som har beviljats som undsättningsstöd och därefter finns kvar under omstruktureringsfasen, inte räknas dubbelt.

Exempel: En bank erhåller undsättningsstöd i form av rekapitalisering på 10 miljarder euro. Därefter bekräftas rekapitaliseringen under omstruktureringen, och en rekapitalisering på ytterligare 5 miljarder euro beviljas. Detta gör att det totala stödbeloppet som banken får är 15 miljarder euro (10 miljarder euro i undsättningsstöd och 5 miljarder euro i omstruktureringsstöd) och inte 25 miljarder euro (10 miljarder euro i undsättningsstöd plus 15 miljarder euro i omstruktureringsstöd).

6. Under alla omständigheter ska rapportering av ett nollbelopp för 2010 följas av en förklaring.

B. Med anledning av ändrade metoder när det gäller de nominella beloppen för garantier, nedskrivna tillgångar och likviditetsåtgärder *ombeds medlemsstaterna att se över inrapporterade uppgifter för dessa åtgärder 2008 och 2009 och korrigera de inrapporterade beloppen med hjälp av den aktuella metoden för rapporteringsåret 2010.*

Bilaga 1 Myndigheter och organisationer som administrerade stöd 2010

ALMI Företagspartner AB

Arbetsförmedlingen

Arbetsmarknadsdepartementet/ ESF-Rådet

Boverket

AB Svensk exportkredit, SEK

Exportkreditnämnden, EKN

Exportrådet

Finansdepartementet

Försäkringskassan

Industrifonden

Innovationsbron

Jordbruksverket

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

Naturvårdsverket

Norrlandsfonden

Tillväxtverket

Näringsdepartementet

Rederinämnden/Trafikverket från 2011.

Riksgäldskontoret

Statens energimyndighet

Stiftelsen SVID

VINNOVA

Följande myndigheter administrerade stöd som inte ingår i sammanställningen i denna rapport:

Luftfartsstyrelsen, numera Trafikverket

Presstödsnämnden

Rikstrafiken, numera Trafikverket

Statens kulturråd

Svenska Filminstitutet

Tillväxtanalys, myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, är en gränsöverskridande organisation med 60 anställda. Huvudkontoret ligger i Östersund och vi har verksamhet i Stockholm, Brasilia, Bryssel, New Delhi, Peking, Tokyo och Washington.

Tillväxtanalys ansvarar för tillväxtpolitiska utvärderingar, analyser och internationellt kontaktskapande och därigenom medverkar vi till:

- stärkt svensk konkurrenskraft och skapande av förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag
- utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft, hållbar tillväxt och hållbar regional utveckling

Utgångspunkten är att forma en politik där tillväxt och hållbar utveckling går hand i hand. Huvuduppdraget preciseras i instruktionen och i regleringsbrevet. Där framgår bland annat att myndigheten ska:

- arbeta med omvärldsbevakning och policyspaning och sprida kunskap om trender och tillväxtpolitik
- genomföra analyser och utvärderingar som bidrar till att riva tillväxthinder
- göra systemutvärderingar som underlättar prioritering och effektivisering av tillväxtpolitikens inriktning och utformning
- svara för produktion, utveckling och spridning av officiell statistik, fakta från databaser och tillgänglighetsanalyser
- tillhandahålla globala mötesplatser och främja internationellt kontaktskapande inom tillväxtpolitiken

Statistikserien:

Statligt stöd till näringslivet 2009 ingår i Statistikserien. Här redovisar vi den löpande statistikproduktionen

Övriga serier:

Rapportserien – Tillväxtanalys huvudsakliga kanal för publikationer.

Svar direkt – uppdrag som ska redovisas med kort varsel.

Working paper/PM – metodresonemang, delrapporter och underlagsrapporter är exempel på publikationer i serien.